

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Buchholtz del.

Th. F. Schlegl fecit.

Edm. Bechert sculp. lith. del.

ULRIKSHOLM

i Fyen, forhen Skinninge. Skinnerup, opført 1636 - 46.

ULRIKSHOLM

i Fyen. forhen Skinninge. Skinnerup. opført 1636-46.

Ved den sydligste Spids af den lange Bliig, som Store Belt sender ind i Fjens Nordvestkyst og til hvis Vogter Kjersteminde er henlagt, for med mistant-somme Blkke at passe paa enhver Vaad ja enhver Fjst, der vover sig ind igjennem Bugten, om det ikke muligvis er en Fjende, som vil gjore det fine, blode Landskab Fortred, — ligger Ulriksholm i en lille Skov tæt ved Vandet, med den yndigste Udsigt — navnlig fra Kjølstруп Kirkegaard — over Vand og Land, Skov, Mark og Enge, Kirker og Bønderbyer, et Billede paa landlig Ro, hvor man ved Naturens Dykst kunde glemme alle Sorger og Betyrninger, alle Livets Kampe og Besværligheder, ene levende for Nydelsen, i fuld Glæde over sin Tilværelse. Det burde være anlagt af en stor Statsmand, som, træt af sin Berømmelse, havde truffet sig her tilbage for at tilbringe sine øvrige Levedage i Fred, og — ihufommende alle Ting's Forgængelighed — havde søgt for altid at have Sognekirken Kjølstруп for Die, da han paa dens Kirkegaard snart skulde finde den endelige Hvile!

Sjæbnen har imidlertid villet det anderledes og Gaarden flyder ganske almindelige Mennesker sin Tilværelse, thi den Kjempe eller Srøver, som her havde sin Borg, og efter hvis Skibe flere Steder endnu skulle bære Navn, hører vel kun hjemme i Coenthyrene. Familien Alesie, en Ddenser Patricierslægt, det vil sige en velhavende Borgerfamilie, som formodentlig har kjøbt sig et Adelsbrev for Guld og klingende Mønt af een af de første Udenborgske Konger, har gjort en Bondegaard Skinnerup eller Skinninge til en Herregaard, idet een af den nybakte Adelslægt der opflog sin Bolig og saaledes forvandlede den ufrie Gaard til frit Gods, afledte det ved sin høie Nærverelse. I Stamtaavler nævnes af denne Familie saavel Peder Knudsen som hans Sen, den 1539 afdøde Ddenser Borgermester Michael Pedersen, til Skinnerup: rimeligvis er det denne Sidste, som blev oppøst i Adelsstanden, men Skinnerup

har han neppe ejet, da han ikke nævnes til Gaarden i Indskriften paa Ligstenen, hvilket ellers ikke let undlodes; det romantiske Navn optoges efter Baabernet, som Familien maastee allerede havde ført lang Tid før den blev adlet og som forestiller den bekjendte blaa Kloffeblomst Alesie (*Aquilagia vulgaris*). Borgermesterens Søn, Knud Michelsen, har formodentlig først opført Hovedgaarden Skinnerup paa en Basse tæt ved Fjorden, et Par hundrede Skridt fra det Sted, hvor nu Ulriksholm staaer: man finder der tydelige Spor af Gaarden, Bolde og Mure, Steen og Grus: Skinningedam bevarer endnu Navnet. Ved Foden af denne Basse stod for 70 Aar siden et stort Træfors, og Sagnet vil vide at her har været et Capel. Knud Michelsen nævnes allerede 1546 til Skinnerup og forekommer hyppigt nok i Documenter fra 1546—69, uden dog at have spillet nogen videre betydelig Rolle; 1549 fik han af Kongen Brev paa en aarlig Afgift af 18 Sphr. Byg. Han døde 1588 paa Skinnerup og blev begravet i Kjølstруп Kirke; hans Fruer vare Kirsten Alguds Datter og Margrethe Urne. Skinnerup tilfaldt hans ælste Søn, Christen Knudsen, der nævnes 1601 i en Byges og 1616 siges at have været Lehnsmænd paa Hagenflov, hvilket dog neppe er rigtigt; han var gift med Fru Regise Sparre, som døde 1610.

Da Christen Knudsen ingen ægte Livsarvinger havde og hans nægte Børn ikke kunde arve hans Jordegods, han desuden var temmelig fattig, overdrog han i Aaret 1616 sin Hovedgaard Skinnerup med Tilhørende, Jord, Skov og Bøndergods, til Kong Christian den Fjerde imod at erholde Ddensegaard eller St. Hansklosters Lehu sin Livstid for en aarlig Afgift af 500 Rdl. samt de sædvanlige Deputater til Superintendenten, Ddense Skolebifceple, Hospitalsforstanderen og Degnen til St. Hans Kirke i Ddense, hvilket

ULRIKSHOLM

i Fyen. forhen Skinninge. Skinnerup. opført 1636 - 46.

udgjorde 214 Kdl. Species i Penge 1½ Td. Smar 63 Tdr. 6 Sfr. Aug. 108 Tdr. Byg 122 Tdr. 4 Sfr. Hovre 40 Lam 8 Gæs 10 Høns. Dette Lehn kunde Christen Knudsen imidlertid ikke bestyre, hvorfor det to Aar efter overdroges til Lehnsmanden paa Dalumkloster — nu Christiansdal, — den lærde Holger Rosenfrands til Rosenholm, paa de samme Betingelser, kunnd at han desuden deraf skulde svare Christen Knudsen 1500 Kdl. Species, hvortil denne tillige fik Kronens Indtægt af 11 Gaarde 3 Huse og 1 Mølle i Davinde i Nium Herrer: 2 Kdl. 3 Mt. 6 s. Species, 3 Ugedage og 66 Tdr. Byg, hvilket han beholdt til sin Død i Aaret 1632. For denne anseelige Livrente fik Kongen Skinnerup Hovedgaard med tilliggende Ager, Eng og Skov samt dertil 4 Gaarde 1 Bol og 7 Huse i Hundsløv By, 1 Gærd 3 Huse i Kjølstруп, 4 Huse i Kertinge, 1 Gaard 1 Huus i Røby, 2 Gaarde 1 Huus i Rynkeby, 7 Gaarde 2 Huse i Drøby, 1 Gaard 1 Huus i Munkebo, 1 Gaard i Drigstrup, 1 Gaard i Bregør, 3 Gaarde i Kjerby og 1 Gaard i Viby, ialt 22 Gaarde 1 Bol 19 Huse i Kjølstруп, Munkebo, Drigstrup og Rynkeby Sogne, hvoraf den aarlige Afgift var 233 Tdr. Byg og 14 Kdl. 4 Mt. 8 s. Species, samt Ugedage af Husene; af Gaardene gjorde de fem i Kjølstруп Sogn som Ugedagstjenere fuldt Hovert, de andre svarede Hovertpenge med Undtagelse af to i Drøby, een i Munkebo, een i Drigstrup og een i Viby, hvilke dog kunnd have funnet gjøre partielt Hovert, da de ikke vare Ugedagstjenere, saa at Aaltingen, som isørigt ikke var stor, neppe kan være drevet udelukkende af Bønderne. †

Efterat Kongen havde kjøbt Skinnerup, gjorde han af Gaard og Gods et Lehn, som overdroges Holger Rosenfrands tilligemed Dødsgegaard og Dalumkloster. 1618 fik denne af Kongen Befaling at lade indkjøbe saa mange Stude, som der kunde findes paa Skinderup, og opsætte dem der; 1624 fik han Døttering for tre Aars Regnskab af Dalumkloster og Skinderupgaard. 1631 tilbyttede Kongen sig fra Mogens Raas endeel Gods i Nærheden af Skinnerup, nemlig 3 Gaarde i Hundsløv og 1 Gaard i Kertinge i Kjølststrup Sogn, 1 Gaard i Agerup Sogn og By med mere. — Da Biskope Kruse 1630 søgte Kongen en Søn, Ulrik Christian Gyldenløve, besluttede Kongen sig til at staae denne Skinnerup, hvorfor han havde tilbyttet sig de omtalte 5 Gaarde af Mogens Raas og den 26de Februar 1632 lod Christen Knudsen udfæste et Skjøde til Børnet paa Skinnerup og det Gods, han alt eensgang havde solgt til Kongen, formodentlig for at det ikke skulde betragtes som Krongods, saa at Rigsraadet's Samtykke udfordredes til at forære det bort. End-

videre indkjøbte Kongen paa Børnets Vegne 1636 to Gaarde i Drigstrup i Bjerge Herred af Dorte Skinkel til Gjerstov, en Søsterdatter af Knud Michelsen (Mkeleie), saa at dette rimeligviis allerede tidligere havde hørt til Skinnerup. Samme Aar begyndte Kongen vel at ombygge Gaarden under dens nye Navn, da dette Aarstal faaer paa Gavlens af den ældste Fløi, og bortbyttede desuden til den 6aarige Dreng, der allerede benævnes til Skinnerup, endeel Gods i Kjølststrup Sogn, nemlig 6 Gaarde 1 Bolig og 2 Huse i Kertinge samt 1 Gaard i Hundsløv imod 8 Gaarde paa andre Steder i Landet. Endvidere bevilligede Kongen samme Aar Ulrik Christian de fire Kongetiendrer af Sognene Ronninge, Virkende, Munkebo og Agerup i Fæste for den sædvanlige Afgift, naar de bleve leblige, stændte ham 1637 2 Gaarde i Dønsje, overdrog ham 1638 i Magestifte 3 Gaarde i Kertinge, 2 Gaarde i Hundsløv, 2 Gaarde i Kjørsinge imod andet Gods, gav ham 1639 Confirmation paa Christen Knudsens Skjøde af 26de Februar 1632, saa at han efterhaanden skaffede Skinnerup et meget anseeligt samlet Gods. 1640 havde Kongen paatænkt et Magestifte, hvorved 6 Gaarde i Røby i Kjølststrup Sogn skulde komme til Skinnerup, men dette kom ikke istand, hvorimod Knud Ulfeld til Urup 1639 solgte Gyldenløve 1 Gaard i Kjørsinge, Claus Mühle i Dønsje 1640 to Gaarde i Hundsløv og Christoffer von Dffenberg, Hertug Frederik til Norborgs Hofmester, 1640 Hovedgaarden Trellerup med 3 Gaarde 1 Bol i Trellerup og 2 Gaarde i Kjerby; det er sidste Gang, Navnet Skinnerup forekommer, medens Gyldenløve 1643 benævnes til Ulriksholm, dengang Jørgen Raas solgte ham sin Andeel i Nabogaarden Østersgaard, for hvilken Kongen foruden 60—70 Kdl. Species for Lønde Gaarternes bevilligede Raas fikker Lehn i Norge, hvoraf han skulde beholde saa meget af den aarlige Afgift som hans Indtægter af Bjerregaard og Gods beløb sig til. Kongen sørgede saaledes meget godt for denne sin yngste Søn, og Landets Forfatning — hvor meget den end indskrænkede Kongernes Magt, — vandt ham i denne Henseende ingenlunde Hænderne, som man af det foregaaende vil have set. For endelig at sikre Sønnen Gødsset for enhver Paataale udfæstede Kongen ham 1645 et Skjøde paa det Hele, saavel det, Christen Knudsen solgte ham, hvoraf kunnd Gaarden i Bregør mangler, som det senere Tilkomne; efter dette Skjøde hørte til Ulriksholm 46 Gaarde og 17 Huse, af hvilke sidste fire vare øde; i Kjølststrup Sogn laae 3 Gaarde 2 Huse i Kjølststrup, 9 Gaarde 7 Huse i Hundsløv, 10 Gaarde 4 Huse i Kertinge, 1 Gaard og 1 Huus i Røby, 4 Gaarde i Kjørsinge; i Munkebo Sogn og By 1 Gaard,

ULRIKSHOLM

i Fyen. forhen Skinninge. Skinnerup. opført 1636 - 46.

Dræbt 7 Gaarde 2 Huse; i Drigstrup Sogn og By 1 Gaard, Kjerby 3 Gaarde, Wiby 1 Gaard; i Rynkeby Sogn og By 2 Gaarde 1 Huus, i Kølsted Sogn Herredsløf 2 Gaarde; desuden i Daugstrup 1 Gaard og i Mund 1 Gaard; i Kjølstrop Sogn laae heraf 23 Gaarde og 14 Huse, saa at Ulriksholm nu ikke havde Mangel paa Ugebagstjenere til at drive Gaardens Aoling, men Bønderne vare ikke nær saa vel tjente med disse Kongens Bestræbelser for at faa sin Søn en anseelig Hovegaard med et stort og samlet Gods, hvorved der paabyrdedes mangfoldige Gaarde hidtil ukjendte Hovetjener: de samme Gaarde, som svarede Arbeidspenge, da de som under Ulriksholm, gjorde nu i det Sted Hovetj., og dette „Ugt og Arbeide“ omtales i alle senere Hjøder; Byen Kjerfinge blev i de samme Aar afbrudt og Jorderne underlagte Ulriksholm, som desuden fik Birkeret over all sit Gods.

Hovebygningen blev fuldført 1646 og bestaaer af to Fløie, hver paa to Etager, den ene med hvalvede Kjeldere; dertil to ottekantede Taarne, med Spiir, af hvilte det ene nu er nebrudt. Gaarden blev isvrigt aldrig færdrig, thi efter Planen skulde den bestaae af fire Fløie, hvortil Grundvoolden endnu kan sees: Kongens Evghed i sine sidste Leveaar og især Pengemangel hynes at have hindret Fuldførelsen. At Gaarden byggedes for en Kongesøn undlod man ikke at gjøre opmærksom paa, saaledes stod der i Fruerstuens nogle dertil sigtende Sprog af Davids Psalmer, som: „Og Kongens Søn Din Ret“ o. s. v.

Kongen lod Gyldensløve give en god Udpragelse og sendte ham uden tvivl for sin Død til de spanske Nederlande for at lære Krigen, forsynet med varme anbefalinger, saa at han allerede i sit 21de Aar var Oberst og blev sendt til Slesvig og Lybæk for at hverve 3000 Mand Fodfolk og et Regiment Ryttere: dette forhindrede dog den franske Eskadri i Kjøbenhavn ved sine alvorlige Forestillinger. Disse unyttige Hvervinger satte Gyldensløve i en stor Gjeld til Kjøbmand i Hamborg, som havde fortrakt ham med Penge og øvrige Fornødenheder, og den spanske Regjering, der aldrig havde Penge, betalte naturligtviis ikke hans Udlæg. 1634 falder Gyldensløve sig „Königl. Maj. zu Hispanien in dero Niederburgundische Landten wohlbestallter General Wachtmeister Kriegs Rath und Obrister zu Ross und zu Fuß“, og udmærkede sig meget ved et dristigt Overfald paa et ham dobbelt overlegent fransk Cavalleri, som han tog til Fange. Nogen Tid efter kom han hjem og blev 1637 udnævnt til Generalmajor ved Armeen i Schaane, hvor han ligeledes udmærkede sig ved Ved og Landskærverelse; under Kjøbenhavns Belæiring vandt han almindelig Beundring, især ved det store Udsald fra Vesterport med 700 Mand, i hvilket

Brev de la Gardie og Oberst Banner faldt: til Belønning blev han Generallieutenant og var Borgernes Afgud, men døde allerede den 11te December 1638 af en Sygdom, som han havde paadraget sig ved sit tolleløse Levnet, thi han var vid og lidenskabelig, efter Eidsalverens Skik, uden at paalægge sig noget Vaand i sine Ryddelser. Da han laae paa sin Dødsbænk, vilde han ikke see nogen Geistlig, men jog dem alle bort med Trudsel om at flyde dem ihjel eller støde dem ned, og hans høje Rang og Stand indjog Præsterne Straf, saa at de ikke turde tale ham til med Alvor; da som Mag. Jens Justsen ved Trinitatis Kirke, en ægte evangelisk Lærer, gjensnemtrængt af sit Kald: han lod sig ikke affrække, lod den Syge først rase ud og talte ham derpaa til med stor Strænghed, som en Helvedes Brand, der gif den evige Fordømmelse imøde og med hvis haardnaktede Forfokkelighed Gud ikke vilde bære over, saa at han rybede det haarde Sind og bragte ham til at angre sit uchristelige Levnet.

Ved Gyldensløves Død var hans Fornue ganske ødelagt, hvorfor Creditorerne gjorde Indførsel i hans Gods. I Ulriksholm, Møstergaard og Trellerupgaard med tilliggende Bøndergods havde først Jacob Rølluffen i Hamborg ladet sig gjøre Udlæg for 8868 Rdl. Spec, men mange flere kom til, saa at ikke mindre end fem Kjøbmænd i Hamborg havde faaet det ene nye Huus paa Ulriksholm og det ene Taarn samt 20 Tdr. Hartkorn af Møstergaards Marter til Delling, thi det var mest Klagsjeld, hos mange Forfællige. Hans Hansen, Dronningens Inspecteur over Volland og Falster samt Proviantmester for Kjøbenhavns Slot, kjøbte 1667 Trellerupgaard og efterhaanden mere af Godset; efter hans Død i Aaret 1672 fortsatte hans Enke, Abel Cathrine Mese eller Mesing, denne Indløsning, affjøbte Cantstier Peder Reeds til Turebyholm 1 Gaard i Hundløse og 2 Gaarde i Kjerlinge 1672, de fem Hamborger Kjøbmænd den dem utlagte Deel 1673, og samlede saaledes igjen Ulriksholm med Møstergaard og Trellerupgaard samt det adsplittede Gods: hun er bekendt som Stifter af Abel Cathrines Boder i Dronningens Tvergade i Kjøbenhavn, hvortil hun 1675 skienkede en stor Deel Jordegods i Jylland, der var udlagt hendes Mand for Tilgodehavende af Kronen; Aaret efter døde hun. Hendes Hovebarning var Hedvig Spend, som de barnløse Ugtefolk havde adopteret og ladet antage Navnet Hedvig Hansen, men de øvrige Slægtninger betænkes rundeligt af den rige og tillige eigede og gudsfrugtige Rone. Hedvig Hansen blev først gift med Nicolai Bryggeman, Regeringsrath i Glückstadt, Amtsforsker over Steinborg og Segeberg Amt,

ULRIKSHOLM

i Fyen. forhen Skinninge. Skinnerup. opført 1636 - 46.

siden Etatsraad, som lod sig adle 1680; han døde 1686, hvorefter hans Enke agtede Oberst von Kempfen, Commandant i Wismar, siden i Danzig, der saaledes kom i Besiddelse af Ulriksholm, Østergaard og Trellevarpgaard; 1707 skænkede han sin Andeel i begge Godser — Trellevarpgaard og By afbrødes og underlagdes Østergaard — til sin Frues Søn af første Ægteskab, Godtke Hans von Bryggeman, siden Oberstlieutenant, der døde 1737, efter isørveien at have overdraget Ulriksholm til sin Datter, Cathrine Bryggeman, og hendes Mand, Major Ulrik Frederik von Heinen, hvorefter Østergaard tilfaldt hendes Broder, Conferentraad Caspar Herman Bryggeman. Fru von Heinen overlevede i mange Aar sin Mand og døde først 1790; hun var en raff og driftig Kone, som selv styrede sine Gienbomme, selv viste ud i Stovene og selv tog imod Vandernes Statter: hun fjendes endnu ret vel i Egnen under Navnet Karen Heins; af Gaard og Gods vilde hun oprette et Stamhuus for sin afdøde Datters Søn, Povl Rosenørn, dog paa Betingelser, han ikke vilde indgaae, hvorefter han foretrak at kjøbe det for 110,000 Rdl., hvilket skete 1791. Rosenørn blev Committet i General-Land-Deconomie og Commerce-Collegiet, Kammerjunker, siden Kammerherre: under Ratholm har jeg uringtgen opført ham som Eier, i den Tro at han havde arvet dette efter sin Fader, men det var en anden Kammerjunker Rosenørn, Mathias Peder Otto, som havde kjøbt Ratholm af Povl Rosenørns Fader. Kammerherre Rosenørn tilbragte, efterat have forladt Statens Tjeneste, mange Aar paa Ulriksholm, som han moderniserede og bestræbte sig for at forskjønne efter den Tids Smag, der dog ikke altid tillader os; saaledes nedbrød han 1792 det ene smukke Taarn paa Gaarden og opførte oven paa det andet en Bindingsværks Bygning af 26 Alens Høide med grøft Kuppel og en høj Slagflang: han opnaaede derved at erholde en meget viid Udflugt, mod Vest ud over Døenfe indtil Bispenberg Skov, mod Syd henimod Sanderunggaard

og Rønninge, imod Øst over Bøstet langt ind i Sjælland. Bøndergødsfet udskiftede han efterhaanden og begyndte med at tilkjøbe flere Gaarde for saaledes at arrondere Godset; fra 1798 af bortsolgte han imidlertid det hele Gods, gjenemtrængt af de friere Ideer, den franske Revolution havde udstrækt, og det paa meget billige Vilkaar, saa at alle Gaardmænd bleve Selveiere. Da han kjøbte Ulriksholm bestod det af Hovedgaardstart 53 Tdr. 5 Sfr. 1 Fdk. 2 Alb., Skovfjeld 1 Td. 2 Sfr. 3 Fdk. 1 Alb., Bikkelsø, staaefrit, 16 Tdr. 2 Sfr. 1 Fdk. 1 Alb., Kejrupgaard, usrit, 10 Tdr. 5 Sfr. 1 Fdk. 1 Alb., det øvrige Bøndergøds 551 Tdr. 5 Sfr. 2½ Alb., hvilket ialt udgjorde 70 Tdr. 3 Fdk. staaefrit Ager og Eng, 1 Td. 2 Sfr. 3 Fdk. 1 Alb. Skovfjelds Hartkorn og 562 Tdr. 2 Sfr. 2 Fdk. 1 Alb. usrit Hartkorn; foruden Kejrup bestod Bøndergødsfet af 70 Gaarde og 44 Husje, beliggende i Kjølstrop, Rynkeby, Rønninge, Marslev, Agerdrup, Munketo, Drigstrup, Rønninge og Ullerlev Sogne. — Kammerherren udparcellerede ogsaa Hovedgaardens Ulriksholm og bortsolgte meget af Stoven samt den Deel af Kjørfingehøes Jorder, hvorpaa Kjøberen opførte Parcellen Ørnfeldt, som fik Navn efter Kammerherre Rosenørn. Ulriksholm solgte han 1826 til Hr. Petersen og døde 1829, begravet paa Kjølstrop Kirkegaard.

Hr. Petersen, som siden blev Jægermester, tilkjøbte efterhaanden endee af de fratogte Jorder og Stove og eier Gaarden endnu; dens Areal er nu 255 Tdr. Land Ager og Eng 106 Tdr. Land Skov med en Besætning af 14 Heste og 60 Køer; Hartkornet udgjør 30 Tdr. 6 Sfr. 2 Fdk. Ager og Eng — hvoraf 1 Td. 3 Sfr. 2 Fdk. 1 Alb. usrit — og 1 Td. 1 Fdk. 1 Alb. Skovfjeld under Hovedgaardens efter den nye, 26 Tdr. frit og 9 Tdr. usrit efter den gamle Matrikel; Bøndergødsfet — 8 Tdr. 5 Sfr. 1½ Alb. usrit Hartkorn — bestaaer af 32 Husje, hvoraf 8 paa Gaardens Mark, Resten i Kjølstrop, Rynkeby og Munketo Sogne.

